

28.8.2024

MUHOS

Leppiniemi-Pyhänsivu osayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi

Tilaaaja:
Muhoksen kunta

Heilu Oy
Jussi-Pekka Hiltunen

Sisällysluettelo

1. Johdanto	5
2. Perustietoa tutkimusalueesta	6
2.1. Suunnittelun kuvaus.....	6
2.2. Aikaisemmat tutkimukset ja lähialueen tunnetut kohteet	6
2.3. Historiallinen kartta-aineisto	9
3. Inventointityö.....	12
3.1. Menetelmät	12
3.2. Maastohavainnot	13
4. Tulokset	19
5. Lähteet.....	20
Kuvia.....	22

Karttaluettelo

Kartta 1. Inventointialueen lähestymiskartta. Inventoitu suunnittelun alue sijaitsee sinisen neliön sisäpuolella.	4
Kartta 2. Yleiskartta suunnittelun alueesta. Suunnittelun alue on merkitty sinisellä katkoviivalla.....	5
Kartta 3. Maastossa havaittu kvartsisuoni ja sen ympärillä olevat kvartsit on merkitty vihreällä pisteellä.....	13
Kartta 4. Pyhäkoski 9 löytöpaikkaan liittyen suunnittelun alueella tarkastetut alueet sekä kaivetut koekuopat. Löytöpaikka on merkitty keltaisella pisteellä, suunnittelun alue sinisellä katkoviivalla, maastossa kuljetut alueet sinisellä rasterilla, kaivetut koekuopat violeteilla neliöillä. Kiinteä muinaisjäännös Pyhäkoski 3 on merkitty punaisella pisteellä ja sen alue punaisella rasterilla.	15
Kartta 5. Ote vuosien 1950 peruskartoilta, johon on merkitty Pällin voimalaitokselle johtava rautatie. Suunnittelun alue on merkitty sinisellä katkoviivalla.....	17
Kartta 6. Vanha rautatie digitoituna nykyiselle maastokartalle. Rautatie on merkitty oransilla viivalla, suunnittelun alue sinisellä katkoviivalla.	18
Kartta 7. Inventoinnin yleiskartta. Suunnittelun alueella tarkastetut alueet on merkitty sinisellä rasterilla, suunnittelun alue on merkitty sinisellä katkoviivalla, inventoinnissa havaittu kvartsipaikka vihreällä pisteellä, kiinteät muinaisjäännökset punaisilla, muut kulttuuriperintökohteet ruskeilla, löytöpaikat keltaisilla ja muut kohteet harmailla pisteillä.	19

MUHOS Leppiniemi-Pyhänsivu osayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi

Tiivistelmä & arkistotiedot

Muhoksen kunta on laatimassa Leppiniemi-Pyhänsivu osayleiskaavaluonnosta. Pohjois-Pohjanmaan museo edellytti hankkeesta antamassaan lausunnossaan (OUKA/676/12.03.03.05/2024) suunnittelualueella tehtäväksi arkeologisen inventoinnin osana selvitystyötä. Alueen arkeologisesta inventoinnista vastasi Heilu Oy.

Inventoidulta alueelta ei tunnettu entuudestaan muinaismuistolain (295/1963) rauhoittamia kiinteitä muinaisjäännöksiä tai muita arkeologisen kulttuuriperinnön kohteita.

Suunnittelualueen arkeologisen inventoinnin aikana alueelta ei tavattu muinaismuistolain (295/1963) rauhoittamia kiinteitä muinaisjäännöksiä tai muita arkeologisen kulttuuriperinnön kohteita. Inventoinnissa tehtiin kaksi havaintoa, jotka ajoittuvat moderniin aikaan; kvartsisuoni, josta on ilmeisesti modernin maankäytön johdosta irronnut kvartsinpaloja sekä 1950-luvulla rakennetun rautatien pohja.

Tutkimustyyppi:	Arkeologinen inventointi
Tutkimuslaitos:	Heilu Oy
Tutkimuksen tekijät:	Heilu Oy / FM Jussi-Pekka Hiltunen, FM Jaakko Ervasti ja HuK Maria Södö
Kenttätöaika:	15.5. ja 14.-15.8.2024
Tutkimuksen tilaaja:	Muhoksen kunta
Alueelle sijoittuneet aiemmat tutkimukset:	Mika Sarkkinen inventointi 1993 Timo Jussila ja Tapani Rostedt inventointi 2009 Timo Sepänmaa, Teemu Tiainen ja Timo Jussila inventointi 2015 Vesa Laulumaa inventoinnit 2017 Jaana Itäpalo ja Hans-Peter Schulz inventointi 2019 Jaana Itäpalo inventointi 2020 Arttu Tokoi ja Taneli Leinonen inventointi 2023.

Kannen kuva: Maria Södö kaivamassa koekuoppaa hankealueen pohjoisosassa Oulujoen eteläpuolella. Lounaaseen.

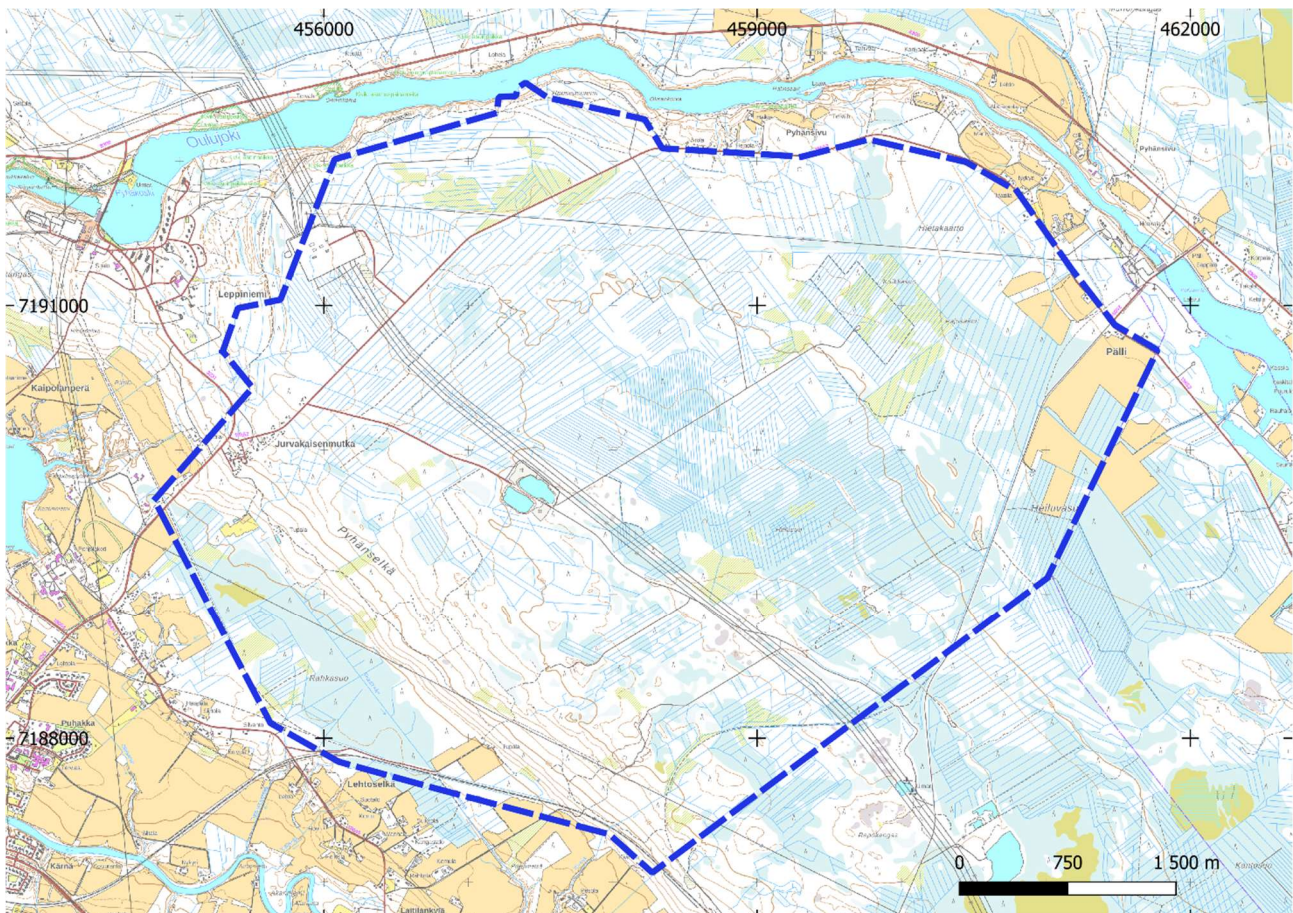
Taustakarttoina Maanmittauslaitoksen Karttakuvapalvelun (WMTS) 08/2024 aineistoa, ellei toisin mainita. Koordinaatisto ETRS-TM35FIN, korkeus N2000. Valokuvat: Jussi-Pekka Hiltunen ja Maria Södö.

Kartta 1. Inventointialueen lähestymiskartta. Inventoitu suunnittelualue sijaitsee sinisen neliön sisäpuolella.

1. Johdanto

Muhoksen kunta on yleiskaavatyössä laatimassa Leppiniemi-Pyhänsivu osayleiskaavaluonnosta. Pohjois-Pohjanmaan museo edellytti Leppiniemi-Pyhänsivu osayleiskaavaa koskevassa lausunnossaan (OUKA/676/12.03.03.05/2024) tehtäväksi suunnittelualueella arkeologisen inventoinnin. Muhoksen kunta tilasi edellytetyn arkeologisen inventoinnin Heilu Oy:ltä. Inventoinnin tavoitteena oli etsiä suunnittelualueelta ennestään tuntemattomia arkeologia kohteita sekä selvittää ulottuuko löytöpaikkaan Pyhäkoski 9 mahdollisesti liittyvät arkeologiset havainnot suunnittelualueelle. Inventoinnin toteutti Heilu Oy:n arkeologit (FM) Jussi-Pekka Hiltunen ja (FM) Jaakko Ervasti sekä arkeologian opiskelija HuK Maria Södö. Inventoinnin maastotyöt tehtiin 15.5. sekä 14.-15.8.2024 (5 henkilötyöpäivää). Inventoinnin raportin laati Jussi-Pekka Hiltunen elokuussa 2024.

Kartta 2. Yleiskartta suunnittelualueesta. Suunnittelualue on merkitty sinisellä katkoviivalla.

2. Perustietoa tutkimusalueesta

2.1. Suunnittelualan kuvaus

Suunnitteluala sijoittuu Muhoksen keskustan itäpuolelle ja Oulujoen eteläpuolelle. Inventoivan suunnittelualan koko on noin 2500 ha. Alue on yleispiirteeltään tasaista ja sijoittuu korkeustasolle noin 37,5–85 metriä merenpinnan yläpuolelle. Inventointialueella on laajoja ojitettuja metsä- ja suoalueita. Alueen koillis- ja lounaisosissa on pienialaisia viljelysalueita ja asutusta on alueen länsiosassa Jurvakaisenmutkassa. Alueen luoteisosassa sijaitsee Pyhänselän sähköasema. Sähköasemalta kulkee voimajohtolinjoja alueen läpi itään Pällin sähköasemalle sekä kaakkoon kohti Repokangasta. Alueen lounaisosassa sijaitsee Pyhänselän harjualue, jonka alueella sijaitsee paljon moderneja maanottoalueita. Alueen maaperä on pääsääntöisesti sekalajitteista, alueen keskiosassa on paikoitellen myös kalliomaata. Leppiniemessä, Pyhänsivulla ja Pällissä alueen reunoilla maaperä on paikoitellen karkealajitteista. Alueen itä- ja lounaisosassa suoalueilla maaperä on turvekerrosta.

2.2. Aikaisemmat tutkimukset ja lähialueen tunnetut kohteet

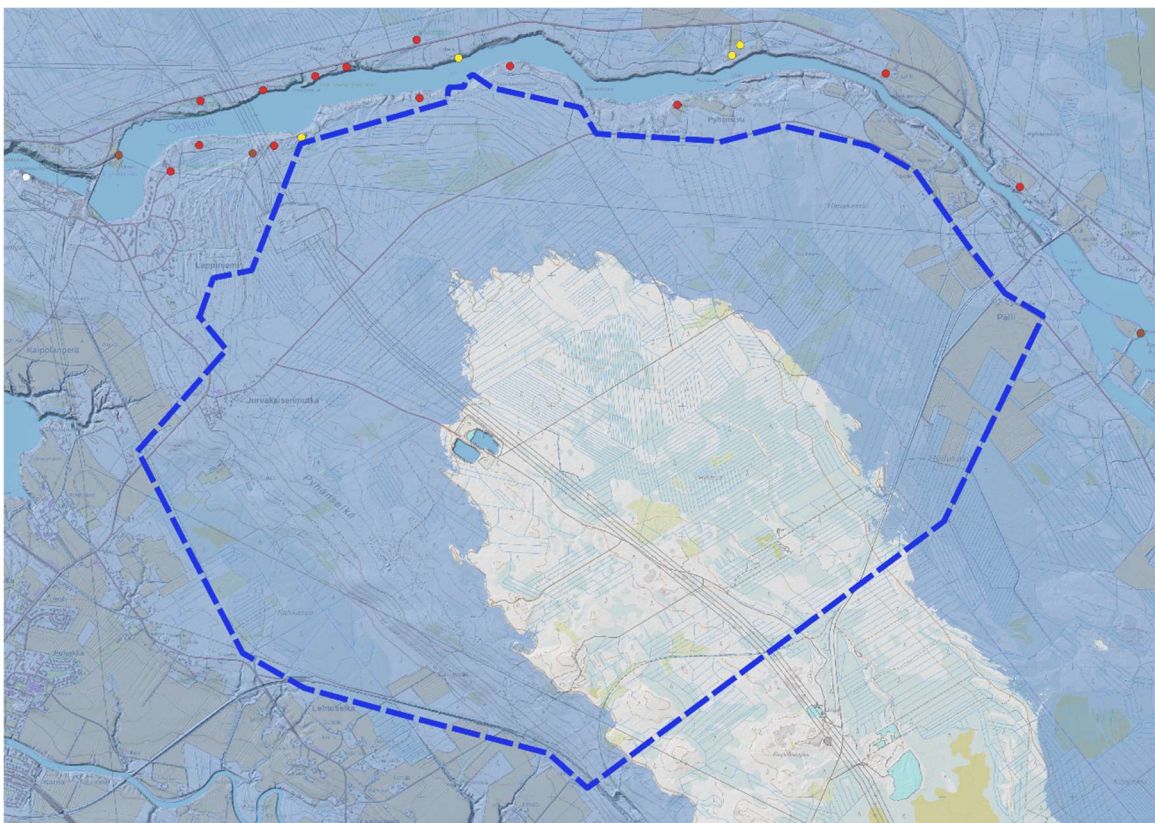
Matti Huurre on suorittanut Muhoksen pitäjän Oulujoen varressa olevien kiinteiden muinaisjäännösten inventoinnin vuonna 1954. Muhoksen kuntainventointi on tehty vuosina 1985-1986 Helena Taskisen toimesta. Molemmissa inventoinneissa keskityttiin jo ennestään tunnettujen esihistoriallisten kohteiden tarkastamiseen.

Suunnittelualaella ja sen läheisyydessä on suoritettu useita arkeologisia inventointeja, jotka ovat liittyneet lähinnä alueen läpi kulkeviin voimajohtohankkeisiin. Pääsääntöisesti voimajohtoinventoinnit ovat keskittyneet Pyhänselän voima- ja sähkölaitoksen ympäristöön. Voimajohtoinventointeja, jotka ovat kohdistuvat alueen läpi kulkeviin voimajohtoihin ovat Siikajoki-Muhos voimajohtolinjausten muinaisjäännösinventointi (Jussila ja Rostedt 2009), Petäjävesi-Muhos voimajohtolinjan muinaisjäännösinventointi (Sepänmaa, Tiainen ja Jussila 2015), Pyhänselkä-Nuojua voimajohtolinjan arkeologinen inventointi (Laulumaa 2017), Montta-Pälli voimajohtolinjan arkeologinen inventointi (Itäpalo ja Schuzl 2019) sekä Pahkavaara-Utanen-Pyhäselän sähköasemien välisen voimajohtolinjakäytävän arkeologinen inventointi (Jussila ja Sepänmaa 2021). Voimajohtoinventointeja Pyhänselän voima- ja sähkölaitoksen läheisyydessä, jotka eivät ole kohdistuneet alueen läpi kulkeviin voimajohtoihin ovat Imatran Voima Oy:n voimalinjan Ventusneva-Pyhäkoski pohjoisosan inventointi (Sarkkinen 1993), Keminmaa-Pyhäselkä voimajohtolinjan arkeologinen inventointi (Laulumaa 2017), Oulujoen 110kV voimajohtohankkeen arkeologinen inventointi (Itäpalo 2020) sekä Aittovaara-Pyhänselkä voimajohtohankkeen arkeologinen inventointi (Tokoi ja Leinonen 2023). Lisäksi suunnittelualan läheisyydessä on suoritettu Montta-Pyhänsivu osayleiskaava-alueen

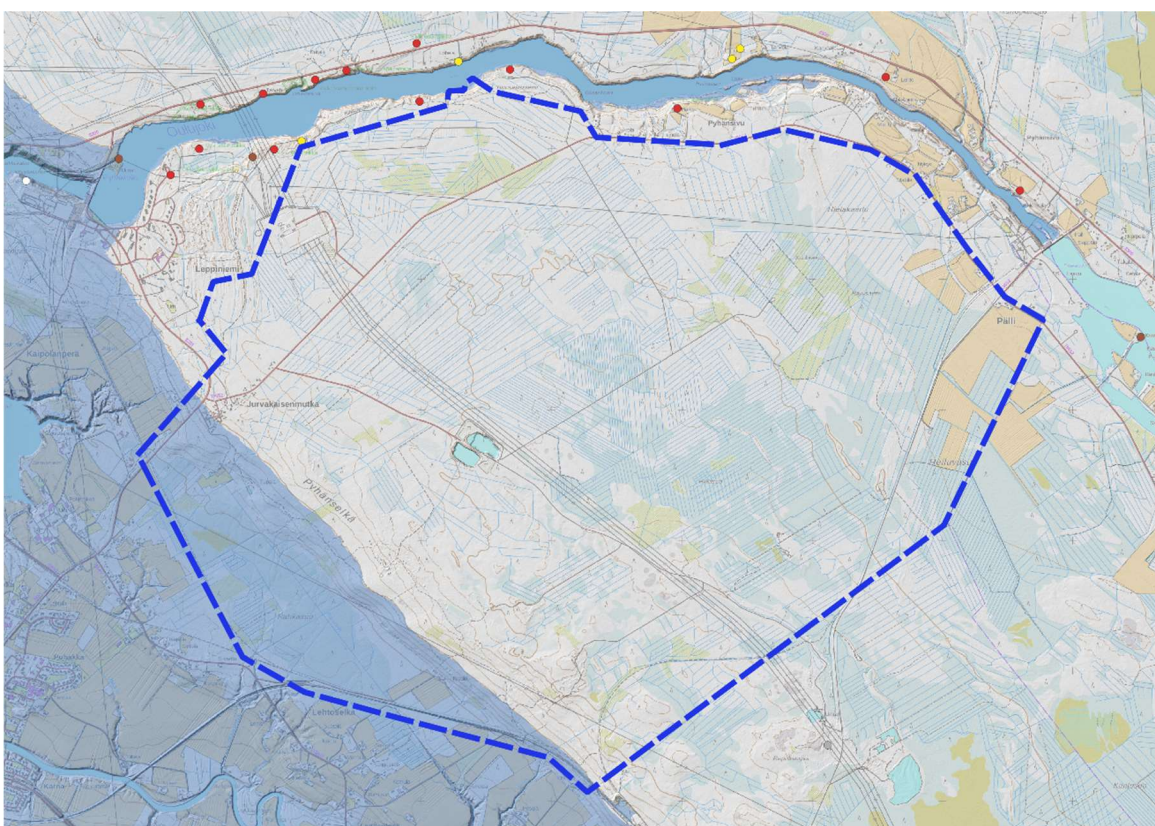
arkeologinen inventointi (Sarkkinen 2005). Lähialueilla on lisäksi tehty useita yksittäisten arkeologisten kohteiden tarkastuksia.

Suunnittelualueelta ei tunneta kiinteitä muinaisjäännöksiä tai muita arkeologisen kulttuuriperinnön kohteita. Hankealueen pohjoispuolella Oulujoen pohjois- sekä etelä rannoilta sen sijaan tunnetaan useita kivikautisia asuinpaikkoja ja ajoittamattomia maakuoppakohteita. Pyhänselän sähköaseman läheisyydestä Oulujoen etelärannalta tunnetaan esimerkiksi kivikautiset asuinpaikat *Pyhäkoski 2* (muinaisjäännöstunnus 494010074), *Pyhäkoski 3* (494010075) sekä *Pyhäkoski 7* (1000007492). Pohjoisrannalta tunnetaan laaja-alainen kivikautinen asuinpaikka *Pyhäkoski 1* (494010073), *Pyhäkoski 4* (494010076), *Pyhäkoski 5* (494010077) sekä *Pyhäkoski 6* (1000007491). Pyhäkosken kivikautisissa asuinpaikoissa on useita kymmeniä kivikautisia asumuspainanteita ja asuinkuoppia. Kohteissa on lisäksi kuoppia, jotka ajoittuvat nuoremmalle, todennäköisesti historialliselle ajalle. Kohteella *Pyhäkoski 1* on suoritettu arkeologiset koekaivaukset sekä kaivaukset vuonna 2000 Oulun yliopiston toimesta (Ikäheimo 2000) ja 2020 koekaivaukset Museoviraston arkeologisten kenttäpalveluiden toimesta (Seppä 2020). Kohteella *Pyhäkoski 5* on suoritettu koekaivaukset vuonna 2000 Oulun yliopiston toimesta (Alakärppä ja Ojanlatva 2000). Suunnittelualueen länsi-pohjois- sekä itäpuolilta tunnetaan useita muitakin kivikautisia asuinpaikka sekä irtolöytökohteita Oulujoen varrelta. Tunnetut lähialueen kivikautiset asuinpaikat sijoittuvat korkeudelle noin 60-70 metriä merenpinnan yläpuolelle. Hankealueen pohjoispuolelta, alueen rajasta noin 40 metriä etelään tunnetaan löytöpaikka *Pyhäkoski 9* (1000043337). Paikalta on löytynyt vuonna 2021 metallinetsinnässä 950-1000-luvuille ajoittuva haukka-aiheinen miekantupen kenkään.

Mesoliittisen kivikauden myöhäisvaiheessa, noin 8500-8000 vuotta sitten (korkeustaso noin 85-80 m mpy) suunnittelualue on ollut luoteeseen työntyvä niemenkärki silloisella merenrannalla. Neoliittisen kivikauden varhaisvaiheessa noin 7000-6000 vuotta sitten (korkeustaso noin 70-60 m mpy) merenranta on vetäytynyt lännessä nykyisen Pyhänselän kohdalle ja pohjoisessa suunnittelualueen pohjoisrajan tuntumaan. Vielä neoliittisen kivikauden loppuvaiheessa noin 4000 vuotta sitten (korkeustaso noin 40 m mpy) merenranta on sijainnut suunnittelualueen lounaisosassa Pyhänselän Rahkasuolla. Pronssi- ja varhaismetallikaudelle tultaessa merenranta on jo siirtynyt kokonaan suunnittelualueen länsipuolelle.

Kuva 1. Suunnittelualue noin 8000 vuotta sitten mesoliittisen kivikauden myöhäisvaiheessa. Rantaviihe on hahmotettu 80 metrin korkeuskäyrän mukaan.

Kuva 2. Suunnittelualue noin 6000 vuotta sitten neoliittisen kivikauden varhaisvaiheessa. Rantaviihe on hahmotettu 60 metrin korkeuskäyrän mukaan.

2.3. Historiallinen kartta-aineisto

Suunnittelualueetta kuvaavista vanhoista kartoista tarkastettiin vuonna 1650 laadittu yleiskartta, vuonna 1768 laaditut Muhoksen isojakokartat, vuosina 1771-1855 laaditut Sotkajärven isojakokartat, vuonna 1773 laadittu alue- ja rajakartta, vuonna 1850 laaditut pitäjänkartat, vuonna 1851 laadittu kartta Muhoksen jakokunnan tiluksista ja vuoden 1950 peruskartat.

Vuonna 1768 laaditut Muhoksen isojakokartat eivät yllä suunnittelualueelle ja niihin merkitty asutus painottuu Muhosjoen varteen jäädessä kaava-alueen ulkopuolelle. Vuonna 1771 laadituista Sotkajärven isojakokartoista yksi kartta yltää alueen koillisosaan, johon on merkitty asutusta alueen pohjoispuolelle nykyisten Häikiön, Hyvölän ja Nykyrin tilojen kohdille. Sotkajärven isojakokarttaan suunnittelualueelle ei ole merkitty asutusta. Sekä vuonna 1773 laadittuun alue- ja rajakarttaan, että vuonna 1850 laadittuun pitäjänkarttaan alueen pohjoisosaan sekä alueen läpi, koillis-lounais suunnassa on merkitty vain kärrypolkuja sekä metsä- ja niittyalueita. 1950-lukujen peruskartoilla alue on ollut pääsääntöisesti asumaton metsä- ja suomaastoa. Pohjoisosaan on merkitty Metsätieteellisen tutkimuslaitoksen kokeilualue. Alueen etelä- ja lounaisosiin on merkitty muutamia tiloja sekä niiden viljelysalueita. Alueen etelä- ja itäosaan on vuoden 1950 peruskartalle merkitty junarata, joka on johtanut Hyrkkäältä Oulujoen varteen nykyisen Pällin voimalaitoksen kohdalle. Junarata on merkitty vielä vuoden 1963 peruskartalle, mutta ei enää vuoden 1970 peruskartalle, joten se on ilmeisesti jäänyt pois käytöstä viimeistään 1970. Nykyisin rautatienpohja on metsäautotienä, alueen eteläosassa se on merkitty Louhostienä ja itäosaan Repokankaantienä.

Kuva 3. Ote vuoden 1650 yleiskartasta, johon on merkitty ”Muhos Chapel” Oulujoen varteen. Kartassa vasemmalla on Oulu sekä sen alapuolella Liminka.

Kuva 4. Ote Sotkajärven vuosina 1771-1855 laaditusta isojakokartasta, joka kuvaa inventointialueen koillisosaa.

Kuva 5. Ote vuonna 1773 laaditusta alue- ja rajakartasta. Inventoitu alue sijoittuu ylhäällä olevan Oulujoen ja vasemmassa reunassa olevan Muhosjoen väliselle alueelle.

3. Inventointityö

3.1. Menetelmät

Inventoinnin valmistelutöiden yhteydessä selvitettiin inventoitavan suunnittelualueen läheisyydessä sijaitsevien arkeologisten kohteiden sijainnit ja muinaisjäännöstyypit sekä alueen läheisyydessä tehdyt arkeologiset tutkimukset. Ensisijaisena lähteenä käytettiin muinaisjäännösrekisterin (kyppi.fi) tietoja. Pohjois-Pohjanmaan museolta saatiin myös kolmen suunnittelualueen pohjoispuolelta metallinilmaisimella tehtyjen löytöjen tiedot, joista yksi, *Pyhäkoski 9* on merkitty muinaisjäännösrekisteriin löytöpaikkana. Inventoinnin valmisteluvaiheessa käytiin läpi Maanmittauslaitoksen laserkeilaisaineisto 0,5 p, josta pyrittiin paikantamaan arkeologisesti mielenkiintoisia maarakenteita sekä anomalioita, kuten kuoppajäännöksiä, tervahautoja ja hiilimiiluja. Maanmittauslaitoksen tarkempaa laserkeilausaineistoa 5 p ei ollut saatavilla inventoinnin aikaan (Muhoksen tuotantoalueen keilaaminen on tulossa vuonna 2025). Inventoitavilta alueilta käytiin läpi myös GTK:n tuottama maaperäaineisto, MML:n ortokuvakartta sekä aluetta kuvaavia vanhoja karttoja (edellinen luku).

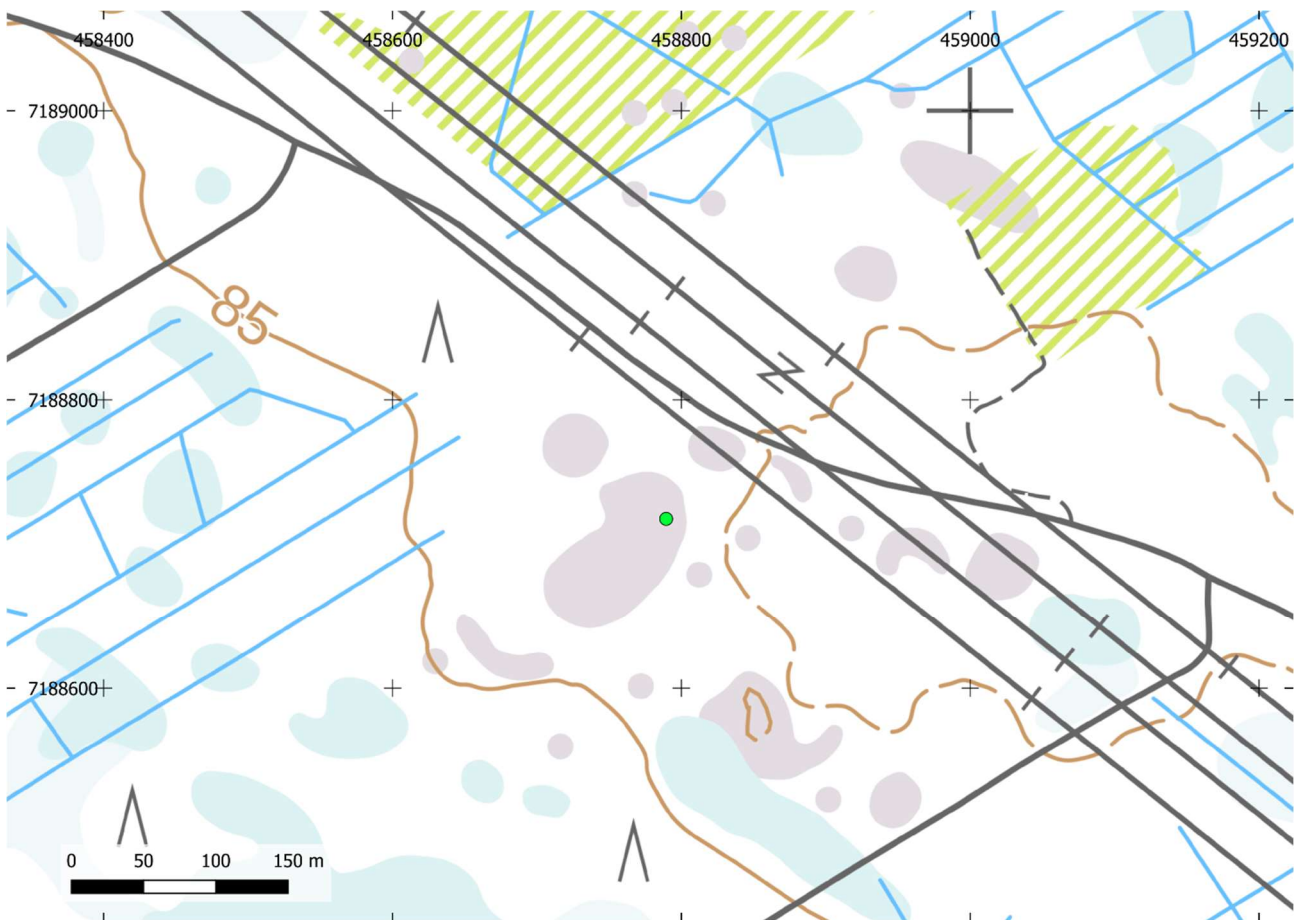
Inventoinnin maastotyöt tehtiin 15.5. sekä 14.-15.8.2024. Maastotyöt painottuivat esitöiden sekä maastotöiden aikana muinaisjäännösten löytymisen kannalta potentiaalisiksi katsotuille alueille. Maastossa tarkastettiin kuivia metsäkankaita sekä kallioalueita. Maastotyöt kohdistuivat erityisesti alueen lounaisosassa sijaitsevalle Pyhänselän alueelle, joka sijaitsee noin 70-40 m mpy korkeudella. Lisäksi Pyhänselän sähköaseman läheisyydessä sijaitsevat maastot katsottiin potentiaalisiksi erityisesti kivikauden asuinpaikkojen kannalta. Ojitetut suoalueet tarkastettiin lähinnä poluilta ja teiltä käsin. Maastotöissä selvitettiin myös ulottuvatko löytöpaikkaan *Pyhäkoski 9* mahdollisesti liittyvät arkeologiset havainnot suunnittelualueelle. Löytöpaikka sijaitsee hankealueen pohjoispuolella, noin 40 metriä etelään suunnittelualueen rajasta. Paikalta on löytynyt vuonna 2021 metallinetsinnässä 950-1000-luvuille ajoittuva haukka-aiheinen miekantupen kenkään.

Suunnittelualue sijoittuu korkeustasolle noin 37,5-85 metriä merenpinnan yläpuolelle. Lähialueen tunnetut kivikaudelle ajoittuvat asuinpaikat sijoittuvat korkeustasolle noin 60-70, joten korkeustason puolesta suunnittelualueella voi sijaita kivikaudelle ajoittuvia, rantasidonnoisia muinaisjäännöksiä. Historiallisen ajan asutus ja toiminta on sijoittunut pääosin suunnittelualueen ulkopuolelle ja nykyisin rakennetuille alueille, joten historiallisten ajan muinaisjäännösten kannalta alue ei ole kovinkaan potentiaalinen.

Maastossa tehtyt havainnot ja inventoinnin kulkua dokumentoitiin sanallisen kuvauksen lisäksi ottamalla valokuvia sekä tallentamalla tehtyt havainnot ja kuljetut reitit käsiGPS-paikantimella (Garmin Montana 610, tarkkuus +/- 5 - 10 m). Maanalaisten kohteiden löytymisen kannalta potentiaalsiin kohtiin tehtiin maaperäkairauksia sekä pieniä koepistoja lapiolla. Raportin koordinaatit on ilmoitettu ETRS-TM35FIN-tasokoordinaatteina.

3.2. Maastohavainnot

Inventoinnin yhteydessä suunnittelualueen eteläosasta, Arabiantiestä noin 75 metriä etelään tavattiin kallioalueelta kvartsisuoni, josta on irronnut erikokoisia kvartsinpaloja ympäristöön noin kahden metrin kokoiselle alueelle (N 7188718 E 458789 z 87). Palojen koko vaihtelee muutamista sentteistä noin 20 cm kokoisiin paloihin. Kallio ja kvartsisuoni on peittynyt osittain sammalen ja jäkälän alle. Osa paloista sijaitsee sammalen päällä, mikä kertoo varsin äskettäin tapahtuneesta rapautumasta. On hyvin mahdollista, että kvartsit ovat lohjenneet esimerkiksi metsätyökoneen telan tms. alla. Toisaalta kohde voisi olla pienialainen kvartsin hankintapaikka, jota on voitu hyödyntää jopa esihistoriallisella ajalla. Kvartsisuonesta ei kuitenkaan tavattu mitään selkeitä louhinnan merkkejä. Lähimmät kiviläiskäiset asuinpaikat kuitenkin sijaitsevat Oulujoen varrella noin 3,6 km pohjoiseen.

Kartta 3. Maastossa havaittu kvartsisuoni ja sen ympärillä olevat kvartsit on merkitty vihreällä pisteellä.

Kallioalue erottuu
hyvin ympäristöstä.
Kvartsisuoni sijaitsee
kuvan keskellä.
Länteen.

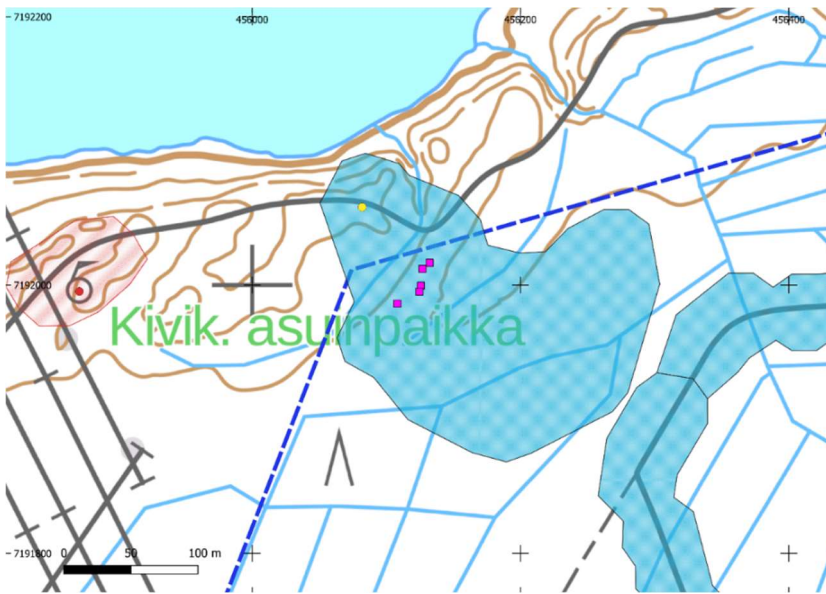
Osa kvartsisuonesta
irronneista paloista
sijaitsee sammalen ja
jäkälän päällä.
Koilliseen.

Osa pinnalta
löytyneistä paloista
ovat hyvin teräviä.

Pyhäkoski 9 löytöpaikkaan liittyviä arkeologisia havaintoja pyrittiin selvittämään käymällä läpi suunnittelualueen pohjoisosaa sekä silmämääräisesti että maanalaisten havaintojen löytämiseksi myös metallinilmaisimella, kairaamalla ja kaivamalla koekuoppia. Suunnittelualueella, noin 60-80 metriä etelään löytöpaikasta sijaitsee noin 60 metriä pitkä koillis-lounais suuntainen törmä, jota ympäröi matalammat, ojitetut alueet. Törmälle kaivettiin yhteensä viisi koekuoppaa noin 10 metrin päähän toisistaan ja törmää myös tutkittiin käyttämällä maaperäkairaa. Lisäksi törmä ja sen lähistö käytiin läpi metallinilmaisimella. Suunnittelualueelta ei kuitenkaan saatu arkeologisia havaintoja, jotka viittaisivat esimerkiksi kiinteään asutukseen tai muuhun ihmistoimintaan alueella.

Kartta 4. Pyhäkoski 9 löytöpaikkaan liittyen suunnittelualueella tarkastetut alueet sekä kaivetut koekuopat. Löytöpaikka on merkitty keltaisella pisteellä, suunnittelualue sinisellä katkoviivalla, maastossa kuljetut alueet sinisellä rasterilla, kaivetut koekuopat violetteilla neliöillä. Kiinteä muinaisjäännös Pyhäkoski 3 on merkitty punaisella pisteellä ja sen alue punaisella rasterilla.

Kuva 8. Maria Södö kaivamassa koekuoppaa suunnittelualueen pohjoisosassa sijaitsevalle törmälle. Lounaaseen.

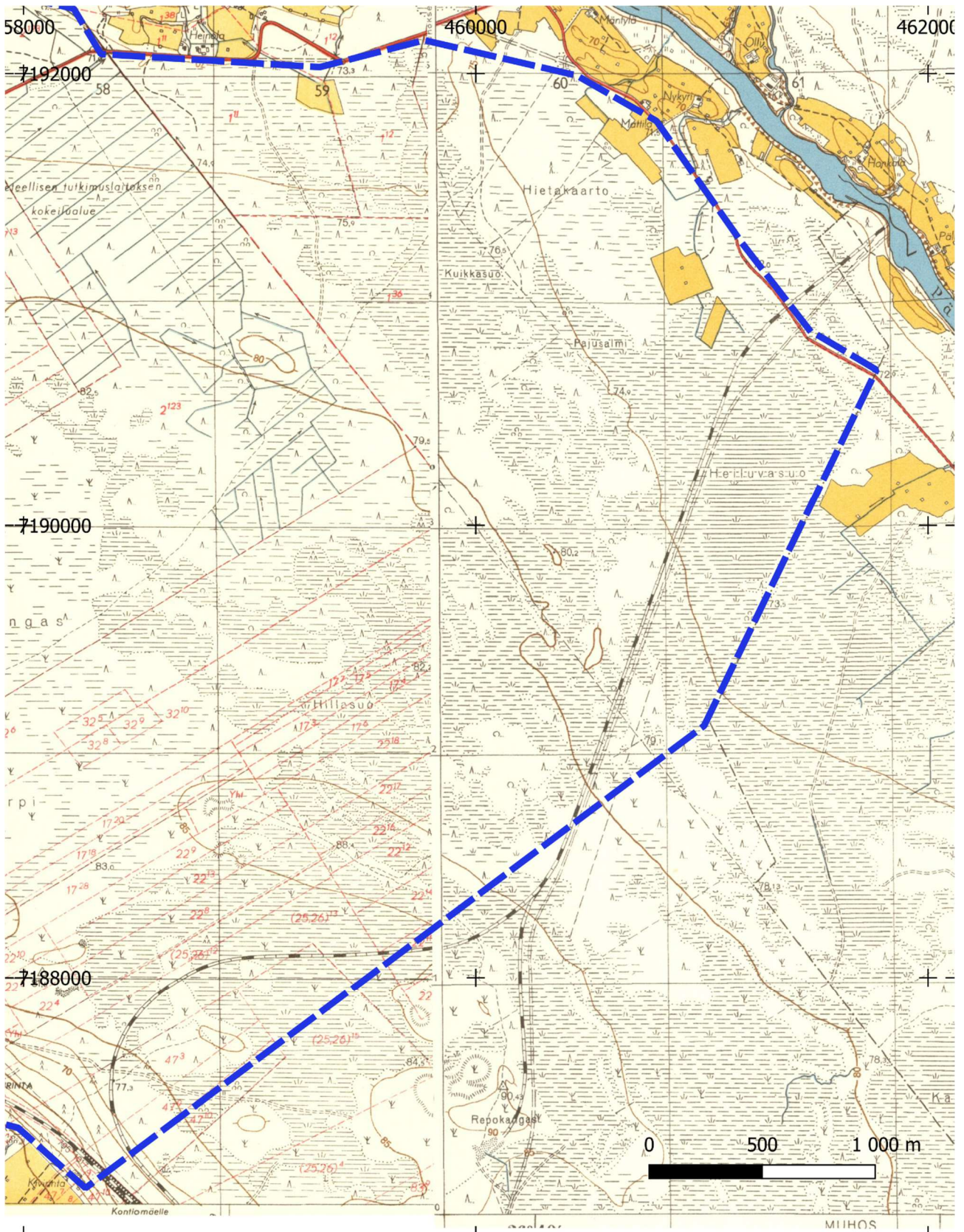
Alueen etelä- ja itäosaan on vuoden 1950 peruskartalle merkitty rautatie, joka on johtanut Hyrkkäältä Oulujoen varteen Pällin voimalaitokselle. Rautatie on liittynyt ilmeisesti Pällin voimalaitoksen rakentamiseen, joka on valmistunut 1950-luvun alkupuolella. Rautatietä on merkitty suunnittelualueelle sekä sen ulkopuolelle. Se on merkitty vielä vuoden 1963 peruskartalle, mutta ei enää vuoden 1970 peruskartalle. Nykyisin rautatienpohja on metsäautotienä, alueen eteläosassa se on merkitty Louhostienä ja itäosaan Repokankaantienä. Rautatienpohja erottuu maastossa Louhostiellä noin 10 metriä leveänä ja Reponkankaantiella noin 15 metriä leveänä penkereenä.

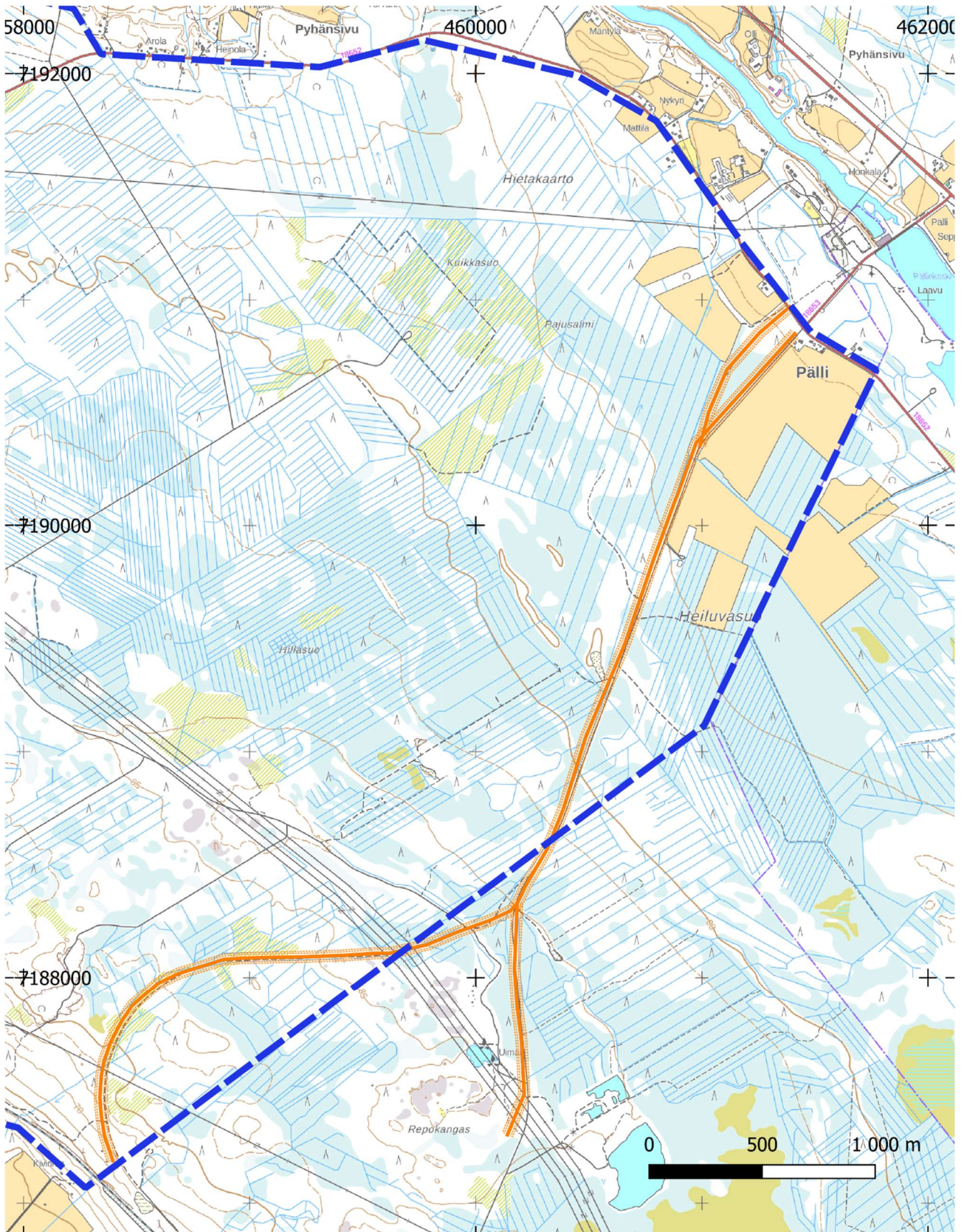
Kuva 9. Louhostie. Vanhan rautatienpohjaa alueen eteläosassa. Pohjoiseen.

Kuva 10. Repokankaantie. Vanhan rautatienpohjaa alueen itäosassa. Pohjoiseen.

Kartta 5. Ote vuosien 1950 peruskartoilta, johon on merkitty Pällin voimalaitokselle johtava rautatie. Suunnittelualue on merkitty sinisellä katkoviivalla.

Kartta 6. Vanha rautatie digitoituna nykyiselle maastokartalle. Rautatie on merkitty oransilla viivalla, suunnittelualue sinisellä katkoviivalla.

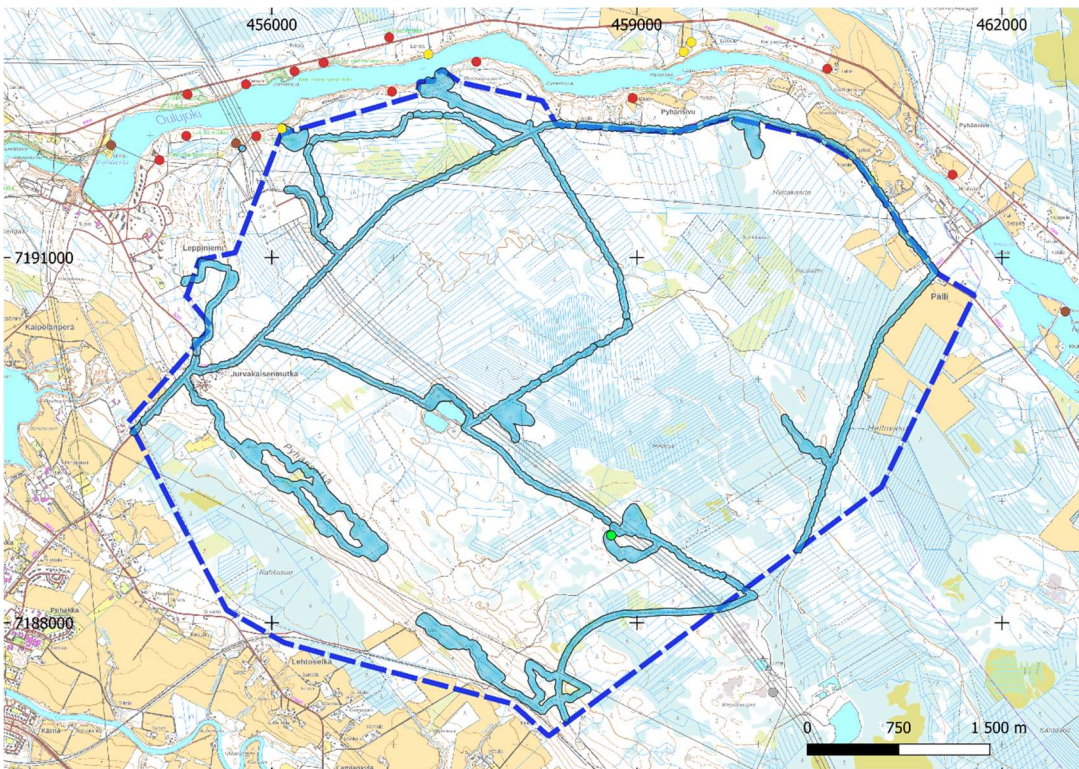
4. Tulokset

Inventoidulta alueelta ei tunnettu entuudestaan arkeologisia kohteita.

Inventoinnin yhteydessä suunnittelualueen eteläosasta, Arabiantiestä noin 75 metriä etelään tavattiin kallioalueelta kvartsisuoni, josta on irronnut erikokoisia kvartsinpaloja ympäristöön. Todennäköisesti maastosta tavatut kvartsit ovat modernin maankäytön jälkiä ja sen vuoksi kohteelle ei ehdoteta suojelustatusta.

Alueen itä- ja eteläosassa on merkitty vuoden 1950 peruskartalle rautatie. Vanha rautatienpohja toimii nykyisin metsäautotienä, etelässä se on merkitty Louhostieksi ja idässä Repokankaantieksi. Koska kyseessä on verrattain nuori rautatie ja se on nykyisin metsäautotienä, kohteelle ei ehdoteta suojelustatusta.

Inventoinnin yhteydessä selvitettiin ulottuvatko löytöpaikkaan Pyhäkoski 9 mahdollisesti liittyvät arkeologiset havainnot suunnittelualueelle. Maastotöiden perusteella Pyhäkoski 9 löytöpaikkaan ei liity arkeologisia havaintoja suunnittelualueella.

Kartta 7. Inventoinnin yleiskartta. Suunnittelualueella tarkastetut alueet on merkitty sinisellä rasterilla, suunnittelualue on merkitty sinisellä katkoviivalla, inventoinnissa havaittu kvartsipaikka vihreällä pisteellä, kiinteät muinaisjäännökset punaisilla, muut kulttuuriperintökohteet ruskeilla, löytöpaikat keltaisilla ja muut kohteet harmailla pisteillä.

5. Lähteet

Kartat:

Kansallisarkisto

Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto (kokoelma). Ia.*
Pitäjäntarkasto.

3422 10 Ia.* -/- - Muhos, vuosi 1850.

3422 10+3424 01 Ia.* -/- - Muhos, vuosi 1850.

3424 01 Ia.* -/- - Utajärvi, vuosi 1850.

Maanmittaushallituksen kartat. Alue- ja rajakartat

MH MH 106/- -. Geographisk Charta på Kiemi, liå, Uhlå, Limingo, Salo, Peheiocki, Kalaiocki, Lochto, Gamble Carleij, Kelwiå, Kroneby Sochnar belägne i Österbotn, vuosi 1650.

MH MH 131/- -. Transport charta öfver Sotkajerfvi och Utajerfvi byars i Muhos Pastorat och Uhleo sokn,...närmast belägne Ägor samt Skog och Utmark på västra sidan om Uhleå Elf, vuosi 1773.

Uudistuskartat ja -asiakirjat. F OULUN LÄÄNI.

Muhos. F19:10/1-22. Muhos; Karta över åker och äng med delningsbeskrivning, vuosi 1768-1813.

Utajärvi. F19b:3/1-38_1. Sotkajärvi; Storskifteskarta och handlingar över hemmanen N:o 1-16 i denna by, N:o 1, 2 och 6 i Pyhäsiivu by av Muhos socken, vuosi 1771-1855.

Maanmittaushallitus

Vanhat peruskartat

3422 10 Muhos, vuosi 1950.

3424 01 Pälli, vuosi 1950.

Maanmittauslaitoksen kiinteistötietopalvelu

Karta öfver Muhos Skifteslags Ägor i Muhos socken och Uleåborgs Län; affattade ? efter ?? ny mälning År 1851 af Lindqvist, vuosi 1851.

Tutkimusraportit:

Alakärppä, Jalo ja Ojanlatva, Eija 2000. Muhos Pyhäkoski 5 koekuopitus 22.5-26.5.2000. Oulun yliopisto.

Huurre, Matti 1954. Kertomus Utajärven, Vaalan ja Muhoksen pitäjien Oulujoen varressa olevien kiinteiden muinaisjäännösten inventoinnista kesällä 1954. Muinaistieteellinen toimikunta.

Ikäheimo, Janne 2000. Muhos Pyhäkoski 1 kivikautisen asuinpainannealueen koekaivaus 22.-26.5.2000. Oulun yliopisto.

Ikäheimo, Janne 2000. Muhos Pyhäkoski 1 kivikautisen punamultakeskittymän kaivaus 30.8.2000. Oulun yliopisto.

Itäpalo, Jaana ja Schuzl, Hans-Peter 2019. Voimajohtolinjan Montta-Pälli arkeologinen inventointi. Keski-Pohjanmaan ArkeologiPalvelu.

Itäpalo, Jaana 2020. Muhos Oulujoen voimajohtohankkeen arkeologinen inventointi. Keski-Pohjanmaan ArkeologiaPalvelu.

Jussila, Timo ja Rostedt, Tapani 2009. Siikajoki-Muhos voimajohtolinjausten muinaisjäännösinventointi. Mikroliitti Oy.

Laulumaa, Vesa 2017. Keminmaa – Pyhänselkä (Muhos) voimajohtolinjan arkeologinen inventointi (Muhos, Oulu, Ii, Simo, Keminmaa) 2.-24.10.2017. Museoviraston arkeologiset kenttäpalvelut.

Laulumaa, Vesa 2017. Pyhänselkä (Muhos) – Nuojua (Vaala) 400 + 110 kV voimajohtolinjan arkeologinen inventointi 16.-17.10.2017. Museoviraston arkeologiset kenttäpalvelut.

Sarkkinen, Mika 1993. Merijärvi, Pyhäjoki, Saloinen, Vihanti, Ruukki, Liminka ja Muhos – Kertomus Imatran Voima Oy:n voimalinjan Ventusneva-Pyhäkoski pohjoisosan inventoinnista 1993.

Sarkkinen, Mika 2005. Muhos Montta-Pyhänsivu osayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi. Pohjois-Pohjanmaan museo.

Seppä, Johanna 2020. Muhos Pyhäkoski 1. Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus. Museoviraston arkeologiset kenttäpalvelut.

Sepänmaa, Timo, Tiainen, Teemu ja Jussila, Timo 2015. Petäjävesi-Muhos voimajohtolinjan muinaisjäännösinventointi. Mikroliitti Oy.

Taskinen, Helena 1987. Muhos inventointi 1985 ja 1986. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto.

Tokoi, Arttu ja Leinonen, Taneli 2023. Pudasjärvi-Utajärvi-Oulu-Muhos. Aittovaara-Pyhänselkä voimajohtohankkeen arkeologinen inventointi. Maanala Oy.

Kuvia

Oulujoen
etelärannan
talousmetsää
Housesniemen
länsipuolella
hankealueen
pohjoisosassa.
Koilliseen.

Pyhänselän
sähköasema.
Länteen.

Pyhänselän
luoteisosan
talousmetsää noin 70
m mpy korkeudella.
Luoteeseen.

Hyvin tiheää ja
vaikeakulkuista
talousmetsää
Pyhänselän
kaakkoisosassa.
Lounaaseen.

Viljelysalueita Pällissä
Heiluvansuon
pohjoispuolella.
Itään.

Voimajohtojen
aukeaa Arabiantien
varressa. Kaakkoon.

Harvennettua
mäntymetsää
Hietakaarron
itäpuolella alueen
pohjoisosassa. Itään.

Metsittynyttä ja
ojitettua suoaluetta
Leppiniemen
eteläpuolella.
Kaakkoon.

Kallioista aluetta
Valtimontien
itäpuolella. Itään.

